

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **topkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdaje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za ves leto . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Posilna, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravnništvo* ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cipe so proste paštine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V ednosti je moč“.

Demonstracija v Piranu

proti hrvatskim in slovenskim poslancem isterskega dež. zbora in njihov odmev.

Ker so se objavila različna poročila o demonstracijah od dne 10. januarja, katera poročila se ne strinjajo z resnico in ker nam ni bilo mogoče zavriniti ta tendenciozna zavijanja v deželnem zboru, objavljamo s tem ves resnični dogodek.

Dne 10. januarja t. l. potovalo nas je 8 podpisanih deželnih poslancev s parnikom „Quieto“ iz Poreča v Trst. Zaradi silno viharne burje pa smo morali izstopiti v Piranu, kakor vsi drugi popotniki. Že na parobrodu najeli smo si omnibus, katerega nam je bil radovoljno prišel ponujat voznik Dolce. On nas je spremljal do kavarne „dei Signori“ zato, da ne bi najeli drugih voz, ki so nam bili tudi na ponudbo. Dva nosača prevzela sta našo prtljago in sicer mož star kacic 50 let in deček kacic 16 let, zadnji s črnim znamenjem na obrazu; oba bila sta zelo zadovoljna, da si kaj prislužita.

Na pomolu insultirali so nas Piranski „Signori“ infamno. Razgrajalci spremljali so nas iz pomola po vsem mestu in so neprenehoma kričali: „Fora i sciaivi!“ „In mar con loro!“ „Farabutti!“ „Abasso Spinčić!“ „Pereat Mandić!“ itd.

V takem položaju se nismo mogli zavstaviti v mestu, toliko manje, ker ni bilo nikjer videti kake straže in ker župan dr. Fragiaco tudi ob času znanih izgrediv zaradi uradnih napisov ni hotel skrbeti za red. Rekli smo vozniku, naj napreže in za nami pride. Pričakovali smo ga na planem, na burji poleg trdnjaviških zidov.

Ker dlje časa ni bilo voza, poslali smo dečka, ki je nosil prtljago, gledat, da-li pride. Deček se je kmali vrnil s poročilom: „ne, nego gospodje pridejo“ — „no, ma vien i siori“. Voznik res ni prišel. Gotovo so ga razgovorili „signori“. Na mesto njega prišli so ti in nas na razne načine

zasramovali in se nam grozili. Med drugim šel je mimo nas neki Pietro Amoroso in se kmalo vrnil, ne da bi bil sam demonstriral. Prišla sta tudi dva mlajša gospoda in šla skozi vrata malega ob cesti stoječega poslopja v neki vrt, morda za to, da bi se svoje strani pričakovala voz.

Baš ko sta ta dva prišla po glavni cesti, približalo se je 4 ali 5 drugih po stranski poti tako, da so stali pred nami na cesti. Drugi, ki so bili na strani proti mestu, so kričali in kamenje pobirali.

V tem kritičnem položaju in brez varstva, odločili smo se iti dalje po cesti. Šli smo in spremljala sta nas nosilca prtljage, zasledovali nas pa „signori“, kateri so kričali, žvižgali, zmerjali nas in kamenje metali za nami. To je trajalo skoro pol ure. Starejšega nosilca bili so demonstrantje nekoliko zaustavili, a došel nas je na križpoti, kjer vodi od glavne ceste cesta v Porto Rose. Tu sta izjavila oba nosilca, da nečeta več dalje iti. Ko sta bila plačana, izjavil je starejši, da se skoro boji, povrniti se v mesto — „go quasi riguardo tornar in città“. Morali smo torej sami nositi dalje prtljage.

Kmalo sti nas pretekli 2 kočiji, jedna zaprta, druga odprta. Opravičeno smo takoj mislili, da so onih 5—6 vozečih se oseb emisarji. Bili so močno zaviti, da bi se jih ne spoznalo. Samo oni so nas mogli videti, da smo nosili prtljago na ramenih, kar je „Piccolo“ poročal že dne 11. januarja.

V Strunjanu smo slučajno naleteli na voz nekega v Trstu nastanjenega Hrvata Brajkovića. Na tem vozu peljala sta se podpisana dr. Stanger in S. Q. Cosulich s prtljago vred do Izole, kjer sta se nadejala dobiti in najeti vozov za vse. Ali tam se jima je na kratko in osorno odgovorilo: „danes ne naprežemo“. Tega si ne moremo drugače razlagati, nego da je bil dotični voznik opozorjen po prej omenjenih emisarjih in je vedel, da mi potrebujemo kočije. Kajti dra. Stangerja in

Cosulicha ne pozna nikdo v Izoli. Morala sta torej, pustivša prtljago v Izoli, peš hoditi do Kopra, kamor sta dospela popolnoma utrujena.

Nas 6 ostalih šlo je peš za njima iz Strunjana. Pred Izolo zvedeli smo od vračajočega se Brajkovića, da ni bilo mogoče dobiti vozov. Morali smo torej hoditi za svojima tovarišema v mraku, po cesti ob morju, v vedni nevarnosti. Iz Izole brzojavili smo okrajnemu glavarstvu v Koper, proseči kočije in asistenco in naznajoči na kratko, kar se je dogodilo. Ob tej priliki čule so se tudi v Izoli nekatere psovke proti Slovanom. Tudi eden prej omenjenih 2 voznikov, ki sta se vračala iz Kopra, zakričal nam je pred Izolo: „fora i sciaivi!“

Prišli smo do pred Kopra, ne da bi bili srečali srčno zaželjene pomoči. Pač pa smo zapazili, da sta dva mlada moža prežala za cerkvijo v Semedeli, ki sta, opazivša nas, brže korakala v mesto; najbrž za to, da naznanita naš prihod svojim zaveznikom. Bila je že t-ina in mi po 4¹/₂urni hoji popolnem nezmožni še dalje hoditi. Posilili smose še in šli, da nam ni bilo treba iti v mesto, po daljši poti še kak kilometer, v kasarno finančne straže pri sv. Nazariju pred Koprom, kjer smo bili sprejeti najprijaznejše.

Takoj smo pri c. k. okrajnem glavarstvu pismeno poizvedovali o osodi naših 2 tovarišev in precej obširno popisali, kar se je dogodilo. Po finančnem stražarju pa smo doznali ustmeno, da pri okrajnem glavarstvu nič ne vedo o njih in da so odšli vozovi in žandarmi v Izolo — se ve, za nas prekasno. Ko so se pozno v noč vrnili iz Izole, zvedeli smo, da sta dr. Stanger in Cosulich v varnosti pri nekem v javni službi nabajajočem se Hrvat v Kopru. Drugo jutro odpeljali smo se vsi s kočijami iz Kopra v Trst.

A čudili smo se vsi, da nas c. kr. okrajno glavarstvo ni še isti večer zaslislalo v kasarni. Sploh tudi pozneje nismo bili zaslislani, izvzemši dvojico nas.

PODLISTEK.

16

Obnarodimo še nekaj.

(Zvršetek.)

To je slovanska slovenščina. V njej je vse naravno, vse stoji na pravem svojem mestu; pripoveduje se namreč, kar je minolo minolnikom, — kar se godi sedanjikom, — kar se bo še le godilo, ali, kar se še le dogodi, pa bodočnikom, in nikder ni ne sledu ne, ni o neslanem bombianji, ni o mesopustnem sedanjem minolniku ni o sedanjem osunečenem bodočniku. Pripoveduj dragi prijatelj! omenjeno narodno pripoved ali navedeno svetopisemsko priliko, kakor ste napisani, (le naš „o“ (ж), poteguj nekako na „u“, kakor se tudi sploh govori) kakemu koli priprostemu Slovanu na slovanskem jugu, severu ali vstoku, in vadiljal bi sivo svojo glavo, da te bo vsaj v jedru umel.

„Teško je“, pisal je prvi jugoslovanski prozaik Fran Kurelac v zlatej svojej knjigi: Fluminensia, „ljude na pravi put povratit, kad su daleko a njega zamakli. Ima krivorogih duhov, koji ne mogu istine razvideti, ako putevi do nje nisu zaviti i strmeniti; a čto je ravno i spretno, toga ni vide ni dosizu. U toliko uspěsmo se u knjigi, da smo na putu: jezik velike krasote pretvoriti u

jezik velike grdobe. Nemojte braćo i gospoda književna, da nam bude štete i sramote, a radosti vragovom našim; nu se u istini složimo i veselâ srđca od onoga odstupimo, čto istinito nije; čto nas para i sputa slovinskoga smeće“. — To so prave besede slovanskega rodoljuba! Ker so prišle iz srca, pretržo tudi vse ovire in se ugnezde prej ali slej tudi v naših srceh in kedar se to uresniči, živeli bodo kokoravo bomkanje, šemasti sedanji minolnik z dovršnikom in odkresani bodočnik z nedovršnikom brez pomožnika biti le v dneh, davno, davno minolih.

Tako, preosveščeni gospodine doktore! završil sem z Vami. Osparjal Vam ne bom več nobene stvari, (dasi bi imel še marsikaj povedati) ker na tej poti, na katero sem le slučajno zašel, se več ne srečeva. Predno se pa ločiva, imel bi vendarle zaradi splošne koristi še eno željo do Vas, in ta je: Nečete li, da zastari lepa Vaša knjiga uže v treh ali štirih petletjih, in hočete li, da prežive vekove, — na stran čemer! blagovolite me poslušati: ves narod pričakuje od Vas ne „Dom in Sveta“, *) nego klasičnega dela. Ako nečete, ako

*) Sploh imamo v kritičnih naših razmerah preveč listov. Temu je pripisati, da ne more skoraj nobeden lahko živeti, in da nekateri celo gmotno in duševno le životare. Da je po mojem, odposlal bi nekaj njih, katerih ne bi prav nič pogrešali, v večnost, druge bi pa zjednil, na pr.

ne morete posnemati nobenega naših pisateljev, ni Dalmatina, ni Gutsmauna, ni Japla, ni Humerdaja, ni Stevana Kuzmića, ni Andreja Marušića, ni L. Podgoriškega, ni Josipa Stareta, ni drugih književnih dostojanstvenikov, posnemajte vsaj samega sebe, pišite „Zgodbe sv. pisma“ tako, kakor ste jih začeli pisati, namreč:

„V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo. Zemlja pa je bila pusta in prazna, in tema je bila nad brezdnom, in Duh božji se je razprostiral nad vodami.

In rekel je Bog: bodi svetloba. In bila je svetloba. In Bog je videl svetlobo, da je dobra;

a) „Slovenski Narod“ in „Slovenca“ v nov, primerno velik dnevnik. Oba ta dva dnevnika sta se nekako preživela, saj uže mesece in mesece, da leta in leta skoraj drugzega ne razpravljata, nego zlokobni domači prepri. in prav s tem skoraj več škodita, nego koristita slovenskej našej stvari. Bože mili, čnda golemoga! Slovakov je tri milijone. Oni so po veroizpovedanji rimski katoličanje in protestantje (kalvini), imajo enega samega sovražnega sosedâ, pa se vendarle ne prepirajo zaradi vere med seboj; nas je gotovo polovica menj od njih, vsi smo člani rimsko-katoliške cerkve (razen čredice inovernikov na Koroškem, Ogerskem, Dolenjakem in nekoliko duš v Trstu, ki se pa v naše spore ne vmešavajo), uže zdavna je nestalo lehkoverca Zelenega Matije, ki je kakoj trtoj, korenikoj ali kakim konopom vezal zaročence v brak govore:

„In nomine patre,
Na vse štiri kvatre,
Ako ne bo za tebe,
Odpopi jo od sebe“, —

To je resnični opis onega, kar se nam je dogodilo dne 10. t. m. Za to jamčimo s svojo častjo.

Tržaški „Il Piccolo“ je na kratko a z vidnim veseljem popisal ta dogodjaj v svoji številki od 11. t. m. in pripoznal demonstracijo v mestu Piranu in izven mesta.

Italijanski poslanci sami pripoznavajo privatno, da se je demonstracija proti slovanskim poslancem vršila v Piranu, pristavljajo pa, da je bila naperjena samo proti nekaterim. Oni pripoznavajo tudi, da so bili v Kopru obveščeni o našem prihodu še prej nego smo mi tje prišli. To je bilo mogoče samo brzojavno ali po onih 6 ljudeh v 2 kočijah. V „Piccolo della sera“ od 13. januarja zasmejuje se nas, da nismo imeli poguma, iti v Koper.

Pri vsem tem pisala sta dne 13. januarja istočasno poluradna „Triester Zeitung“ in „Piccolo“, da so po uradnih poizvedbah šli slovanski poslanci popolnoma nemoteni po Piranu. To je s krajna neresnica. Proti nam so demonstrirali iz pomola po vsem mestu in sicer ne pobalini, nego signori.

Še večja neresnica je, kar je znani piranski župan dr. Fragiaco baje ustmeno poročal njegovim ekscelencijam gospodu namestniku, da so Piranci zato demonstrirali proti nam, ker da smo provokatorično ogledovali dvojezično tablo na sodnem poslopju. „Piccolo“ sam trdi v svojem dotičnem prvem poročilu, da smo z „riservato e imbronciato“ vedenjem korakali po mestu. In res, hodili smo po pomolu in po mestu, ne da bi se ozirali, in nobeden od nas ni niti videl sodnega poslopja in torej tudi ne table na njem. Nobeden od nas tudi ne ve, kje stoji sodno poslopje! Vsaki čas smo pripravljene priseči tudi na to.

Demonstracije same pa nadkriljuje še vedenje italijanskih poslancev in italijanskih poslušalcev v seji deželnega zbora dne 17. januarja. Ko se je v tej seji poslanec Spinčić samo dotaknil onih dogodkov in so italijanski poslanci slišali samo besedo Pirano, ustali so vsi, raznovrstno kričali in se je med drugim prav različno slišalo, da so rekli posl. Nic. Venier: „Rispettate Pirano!“ in posl. dr. Benatti: „Avete avuto quello che meritate!“ in posl. dr. Vergottini: „In altro paese vi avrebbero ucciso!“ Te besede smo slišali: Poslanec Spinčić je nadaljeval svoj govor glasno zahteval, naj se v zapisnik seje upišejo besede posl. dr. Vergottinija, katere je govornik ponavljal v italijanskem jeziku in opozoril tudi vladnega komisarja na to svojo zahtevo.

Poslušalci na Galeriji ploskali so vsem tem vsiklikom in jih odobravalni z „bravo!“ „bene!“ ter posebno dru. Vergottiniju glasno pritrjevali z besedico „si, si!“

Predsednik ni opominjal nobenega poslanca zaradi tega — vladni komisar je molčal.

Poreč, dne 24. januarja 1896.

Cosulich, Jenko, Kompare, Mandić, Spinčić, dr. Stanger, dr. D. Trinajstić, dr. M. Trinajstić.

in ločil je svetlobo od teme. In je imenoval svetlobo dan in temo noč; in bil je večer in bilo je jutro, prvi dan, — pa nadaljujte vsi knjigo istim načinom, torej po prilici tako-le:

„Poslal je torej Gospod Bog Adamu trdno spanje; ko je bil pa zaspal, vzal je (ne pa: vzame) jedno izmed njegovih reber in napolnil (ne pa: napolni) z mesom njegovo mesto. In Gospod Bog je iz rebra, ki je bil vzal je iz Adama, naredil ženo in jo privedel Adamu. In rekel je (in ne: reče) Adam: To je sedaj kost iz mojih kosti in meso iz mojega mesa: imenovala se bo možinja, ker je vzeta iz moža.

ni ga u nas človeka, ki bi razširjal kako novo in sploh kako krivo vero, imamo tri sovražne sosede, ki bi nas spravili rajše denes, nego jutro iz prastare naše posesti, pa vsega tega ne vidimo, ne vidimo, kako nam gine narod ob jezikovnem našem obvodu od leta do leta, pa se kavsamo, ravnamo in koljemo med seboj v srečno veselje naših protivnikov prav kakor je pesnik pel:

„Wir haueu, als hackten wir fleisch zur bank, un keinen dank Hat doch wol der blutige sieger.“ —

Bode li to v naš zator še na dalje trajati? Opametimo se! — Ni vraga, da ne bi se moglo dobiti v Ljubljani šest, osem ali deset pametnih, umerjenih mož, polovica iz klerikalne, polovica pa iz liberalne stranke, ki bi uredovanje novega dnevnika nadzorovali, da ne bi se vkradalo vanj ni kaj protiverskega, ni kaj preliberalnega;

b) „Ljubljanski Zvon“ in „Dom in Svet“ v nov mesečnik, seveda tak, ki ne bi prinašal vičipljivih razkazov, kakor je bil na pr. oni, ki je nosil naslov: 4000 let;

c) „Rimskega katolika“ „Cvetje iz vrtov sv. Frančiška“ (razen veleznanih razprav na platnicah, katere bi imela upravljati na vidik „Slov. Matica“) in „Zgodnjo Danico“ v nov strogo cerkven list;

DOPISI.

S Proseca (Izv. dopis.)

Kaj hočete, pustni čas je prišel in prinesel je seboj marsikaj nerodnega. Tu pa tam gre kaj narobe, pri nas pa že celó. —

Kakor ste že izvedeli in tudi naznanili, ustanovilo se je pri nas neko društvo pod imenom „Lega“, ali kakor jih je krstil babjek „Piccolo“: „Il comitato dei veri Proseccani.“ Isti list nam je povedal tudi, da ta „comitato“ bode imel svoj ples na korist Lege — nei locali del sig. capovilla di Prosecco. Ker pa hiša našega ljubelega načelnika ima samo jedno nadstropje in šteje največja „dvorana“ v njej cele 4 metre za 3 per quadro. plesalo se bode tudi v kuhinji in v drugem nadstropju, gori — nad streho. „Nei locali“ štejemo pri nas po vseh prostorih, celó hlev je „locale“. Najbrže pa bodo rabili toliko prostora, ker pridejo razni člani „Legini“ tudi s Kontovelja in sv. Križa, in sploh vsi tisti, ki so nedavno nabrali za Lego ogromno svoto — 3 gld. S tem impozantnim plesom hočejo še pomnožiti svoto, da pokažejo svetn, kako verni, udani so svojemu narodu — dei veri Proseccani.

Kaj pa porečete k temu drugi čitatelji, ko izveste, da ti „legaši“ so nekdanji pevci vrlega našega pevskega društva „Hajdrih“? Ti odpadniki so ustanovili tisti legiški odsek, seveda pod vodstvom našega capovilla in nekega drugega, ki prepeva po proseških gostilnicah Slovence žaleče pesmi, in to iz same srditosti, ker ga niso hoteli — v nobeno slovensko družbo. Okolo teh dveh so se torej zbrali nekovi bivši pevci „Hajdriha“. Pevci, ki so nekaj ponosno stopali na naš oder, pevci, iz kojih grl je sto stokrat donelo: „Lepa naša domovina“, „Na boj za domovino svoto“ itd. In sedaj? Sedaj nabirajo in plešejo za — Lego! Sedaj ne poznajo več mile svoje domovine, sedaj se bore proti svoji materi, ki jih rodila, izredila in vzgojila, proti svoji — domovini! Proti svoji materi, ki jim prepevala ob zibeli lepo slovensko pesem. Sedaj so se zapisali tujcu, poželjivo stezajočemu svojo nikdar zadovoljno roko po naši zemlji in našem rodu.

Sedaj ne poznajo več hleba, ki smo ga nekaj delili skupno. Izgovarjajo se, da delajo tako le zato, da nas jeze. Motijo se. Mi se nimalo ne jezimo radi sebe, ampak boli nas rodoljubno srce radi naše domovinske stvari. Zajedno jih pa tudi — obžalujemo, ker vemo, da je mnogo kriva tudi nevednost.

Ako ste tudi imeli kake razmerice z mlajšimi ndi, mogli ste pobotati stvar drugače. Tako bi bili najlepše pokazali svoj značaj. Ne srd, ampak plemenito srce ste morali pokazati. To bi bilo častno za vas: pokazali bi se bili može! Tako pa iščete svoje sreče in slave v naročji matere Lege!! A tam ne pridete do slave, kajti Italijan pravi: Ljudem, ki so se odtujili svojemu narodu,

Zaradi tega ostavi (zapusti) (ne pa: bo ostavil ali bo zapustil) človek oca in mater in se pridruži (ne pa: se bo pridružil) svoji ženi (ali: in se bo držal svoje žene) in bodeta dva v jednem mesu“ itd., vidite, kako ste uže blizu resnice, le en korak še, pa jo dosežete, — kar Vam gotovo ne bo težko — in ves čiharni slovenski narodec, z menoj na čelu, skine kapo pred Vami in, zapevši Vam zasluženo slavodatkó, pokloni se Vam do zemlje črne. Tako bilo! M. A. Jampyrski.

d) oba pedagogična lista v dober mesečnik. Delavsko vprašanje u nas ni še akutno, kakor ne bo še dolgo ne v Slovanih (razen v deželah korone sv. Večeslava) in zaradi tega ostane „Delavec“ tako lahko še v večnosti, kakor vsak slovenski humoristiški list, ki bi ob veliki političnej suši gotovo smešil, kakor se dogaja danes v Zagrebu, najzračnejše naše moči. „Dolenjske Novice“ bi se prav lahko združile z „Novicami“, izhajajočimi v Ljubljani, mesta: Gorica, Celovec, Maribor, Celje in Trst bodo pa še dolgo lahko izhajala, ako bodo imela po jeden slovenski lokalni list. Vse drugo je odveč in vzbuja le domače prepire.

Dokler bodo dela naših pisateljev tako draga, kakor so dela J. Stritarja in Frana Levstika, ne prodro v narod, da si to zasluže in dasi bi bilo to sploh želiti. Prodajala se bodo več no trideset let, kakor so se prodajale neprehvalimo M. Valjavca „narodne pripovedi“ (stale so namreč 3 gld., ako ne više), in še se vse ne razprodado. Taka izdanja so za velike narode, a ne za siromašni naš narodec. In, ako si i pribavil si Stritarjeva dela za 18 gld., Levstikova pa za 15 gld. in zapazil, da je v njih, izlasti v pesniškem oddelku; več nepotrebnih prebelov, nego na kakem starem zemljevidu o africanskem materiku, gotovo si boš mislil, da si ta dela preplatil, vsaj za toliko, na kolikor si platil za Stritarjevo više od pet, za Levstikovo dela pa više od štirih goldinarjev. Otrznimo se tudi v tem!

ni smeti mnogo zaupati. Ako niso bili zvesti svojemu rodu, tem manje se moramo zanašati, da ne izdajo drugega. Nestanovitni ljudje ne uživajo ugleda v nobeni stranki.

Nikakor ni nam namen, da bi vas zasramovali po listih, kakor zasramujete vi nas po „Piccolu“, ampak obžalujemo vas pred slovensko javnostjo. Pišite o nas, kar hočete, mi pa bomo zvesto in z ljubeznijo in do zadnega zdihljeja delovali v prosep milega nam roda slovenskega, ljubljene domovine naše. Le plešite torej za Lego, mi hočemo delati za — dom v zvestobi in stanovitnosti do samih sebe. Stanovitneži.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 3. februarja. 1896.

Drzno čelo „Mattino“ se zopet zaganja v profesorja Spinčića; to pot pa v svojem večernem izdanju od sobote. Ta čudni poštenjak si menda misli, da drznim čelom ponovljeno sumničenje ni več sumničenje, ampak resnica. Zopet trdi „Mattino“, da je le Spinčić in nikdo drugi raznesel govorico o krizi v namestniški palači. Ne zahtevajte od nas, da bi zavračali priimke, s katerimi počesča „Sera“ g. posl. Spinčića, kajti razžaliti ga tak list — ne more! Kakor smo rekli nedavno, da ljudje, ki zobjejo oves okolo „Mattina“, ne sezajo Spinčiću niti do ledij v pogledu značajnosti in moštva, tako ponavljamo danes, da ga iz globine svojega zares nizkega mišljenja ne morejo doseči svojim — strupom. Ponosnim čelom gleda značaj-mož Spinčić na pehanja ljudij drznim čelom!

Beležimo torej le, da „Sera“ vnovič spravlja ime njegove ekscelence v zvezo z nasprotstvom do Slovanov. Obžaluje namreč da je liberalno časopisje tržaško selo na limanico glede na govorico o krizi v namestniški palači, in ponavlja, da take govorice širijo le „nostri quotidiani nemici“, naši vsakdanji sovražniki. Takoj zatem pa zatrja, da njegova ekscelensa uživa simpatije pri onih, kojim so Slovani — sovražniki. Na tak način vzbuja „Sera“ ozioroma „Mattino“ vnovič domnevanje, kakor da je njegova ekscelenca nekak voditelj primorskim Italijanom. Ljudje torej, kojim bi bila dolžnost, sveta dolžnost, delati za vekšanje ugleda vladnih organov, trudijo se v potu svojega obraza, kako bi kopali propad med vrhnim uradnikom v deželi in večino prebivalstva. In toli herostratsko početje zagrešajo ljudje, ki zahtevajo za-se naslov avstrijskih patrijotov. Ali kakor že jedenkrat rečeno: ako so drugi zadovoljni s takimi glasili, potem se tudi nam ne treba razgrevati na tem.

Toda v označenje drznega čela ljudi, ki se zbirajo okolo „Mattina“ in „Sere“, moramo še navesti trditev, da se na Primorskem posebno sedaj spoštuje ugled vlade. Drzno čelo mora imeti res oni, ki si upa kaj tacega trditi v očigled dejstvu: da so se širom vse Istre prirejali izgredi in demonstracije proti naredbi vlade o dvojezičnih napisih in da so v mestni delegaciji in še jasneje v nje glasilu še te dni proglasili najbrezobzirnejšo upornost proti ukazom iste vlade. To sta pa le dva vzgleda iz velike skladovnice sličnih dogodkov.

Pisino in — Italien. Poslanci Matko Mandić in tovariši so v seji dne 23. januarja t. l. deželnega zbora istrskega stavili nastopno interpelacijo na njegovo prevzvišenost g. ministra za pravosodje:

Da je v Istri življev, težečih po odtrganju te pokrajine od habsburške monarhije in po spojenju iste z Italijo, ta stvar je tako javna in očitna, da smo imeli priliko čuti, kako je v javni sodni razpravi to konstatoval c. kr. državni pravdnik v Rovinju, dr. Chersich, o katerem pač nikdo ne bode hotel trditi, da je Hrvat.

Da c. k. vlada ne ve zavzeti pravega stališča nasproti tem težnjam, pokazalo nam je najdrastičnejše in nam še kaže vprašanje o tablah na sodiščih po Istri.

Ali da vladni organi smatrajo kakor da bi bilo že zadoščeno tem težnjam, poučuje nas nastopni slučaj:

Razsodbo c. k. deželnega sodišča na Dunaju od dne 8. januarja 1896 št. 62118 bila je obsojena neka Marija Fator iz Pazina. V informacijski

tabeli, odposlani o tej preiskavi občini pazinski po zgorej navedenem sodišču je rubrika „Zuständigkeits gemeinde“ izpolnjena besedami: **Pisino in Italien.**

Obveščanje sta podpisala neka dr. Böhm in Vittorelli.

Za soglašenje odposlanega prepisa z matico jamči isto sodišče.

Podpisani, ki zasledujejo, četudi začudenjem, sistem vladanja v pokrajini, kjer se v vsem in povsodi ugoduje temizven državnim težnjam, ki pa vendar še vedno gojé trdno prepričanje, da je **Istri usojena drugačna bodočnost**, kakor pa priklopljen je k Italiji; usojajo se vprašati visoko c. k. vlado:

Ali hoče ista poučiti svoje organe, da Istra, oziroma Pazin še ni v Italiji?

(Slede podpisi).

Italija v Afriki. Ko pišemo te vrstice, ni še nikakoršne vesti o morebitni bitki med Abesinci in Italijani. Pač pa je došla senzacionalna vest, katero je bila doslej zamolčala italijanska vlada, vest namreč, da ima Menelik ujetih deset italijanskih častnikov, katere si seveda pridrži kakor „poroke“ nasproti Italiji. Kdo so ti častniki, o tem molči celó vségavedna agencija „Stefani“. Rimski vojaški listi se jezé, kako je mogel hrabri kolonel Galliano ostaviti Makalé pod pogojem, da mora pustiti Meneliku v „poročstvo“ — deset častnikov in še pod drugimi, kdo zna kakšnimi, za Italijane izvestno ne ugodnimi pogoji! In sedaj Italijani očitajo Meneliku „nepoštenost“, dasi je isti Menelik izročil Italijanom Galliana z njegovimi vojaki, z orožjem in streljivom, ko bi bil prav lahko mogel ugonobiti to peščico vojakov do zadnjega moža!

Šoanci so te dni z veliko vojsko napadli pleme Danakiljev v sultanatu Aussa, požgali par naselbin, ubili okole 600 mož in odveli mnogo ljudi v sužnost. Ta napad bil je maščevanje Šoancev radi tega, ker je bilo plemo Danakiljev podpiralo Italijane pri Amba Aladži, kjer je bil kljub tej pomoči ugonobljen bataljon majorja Tosellija. (Sultanat Aussa leži v vstóčni Afriki med Abesinijo in Adenskim zalivom. Plemo Danakiljev bavi se večinoma še s pastirstvom. Ured.)

Različne vesti.

Za šolo v Padriču in Gropadi. Evo vam, spoštovani Gropajci in Padričani, da se uverite, kako se je potegnil za vašo šolo g. svetovalec — ne Mauroner — ampak Ivan vitez Nabergoj, nedavno v seji mestnega zastopa tržaškega:

Slavni mestni zbor!

Jaz se nikakor ne morem strinjati s predlogom spoštovanega šolskega odseka, da naj bi se namreč uložil utok proti ukazu slavne deželne vlade glede ustanove jednorazredne šole za vasi Padrič in Gropada, in sicer to iz različnih razlogov. Kolikor sem mogel razumeti iz poročila šolskega odseka, daje isti največo važnost §. 59 šolskega zakona od dne 19. februarja 1869., koji §. veleval, da deželno zakonodajstvo (legislazione provinciale) urejuje dolžnost za ustanovitev šol; to je, da je šolo zasnovati povsod tam, kjer je povprečno v petih letih več kakor 40 otrok, dolžnih obiskovati šolo, v daljavi nad 4 kilometre. To pa ni jedino, merodavno in izključno navodilo za ustanovljanje ljudskih šol, kajti v istem zakonu je na drugem mestu navodilo, ki se glasi (un'altra definizione che dice) daje ljudsko šolo ustanoviti tu di tam, kjer učuacine morejo redno uživati pouka vsled lokalnih razmer, ki onemogočujejo redno obiskovanje šole; in to vselej, ako to dopuščajo sredstva onim, kojim je dolžnost vzdrževati šolo.

Ali če je kje mogoče uveljaviti to navodilo, je to gotovo pri nas za vasi Gropada in Padrič; tembolj, ker se je slavni mestni zastop vsikdar kazal velikodušnega, kadar je šlo za ustanovljanje šol, in to celo tam, kjer niso bile potrebne. V vaseh Padrič in Gropada so sedaj 104 otroci, godni za šolo. Kolikor od teh jih sedaj res obiskuje šolo, imajo kake tri kilometre daljave, bodisi do Trebič ali pa do Bazovice. Ti otroci so izpostavljeni burji, snegu, dežju in drugim vremenskim nezgodam, ki jim onemogočujejo redno obiskovati šolo. Otroci prihajajo večkrat mokri v šolo, istotako mokri morajo sedeti tam (često brez

jedi) od 8. ure zjutraj pa skoro do 5. popoldne. Poleg tega so, kakor rečeno, mnogokrat popolnoma zadržani, da absolutno ne morejo v šolo.

Nikakor se po takem ni čuditi, ako sleherni učenc iz Gropade in Padriča izostaje iz šole po 100 do 150krat na leto; da se vsi ti otroci malo ali nič ne nauče, to se razume samo ob sebi. To neredno obiskovanje šole ni družega, nego velika nadlega za bazoviško šolo in velik zadržek za redno poučevanje v isti šoli in na veliko škodo onim otrokom iz Bazoviške vasi, ki redno obiskujejo šolo. To pa posébnó z ozirom na dejstvo, da v isti šoli že več let sede, skupno dečki in deklice, do 90 otrok v I. in nad 100 v II. razredu; in to v nizkem, ozkem in nezdravem poslopju, nikakor odgovarjajočem zahtevam zakona.

Z ozirom na vse te okolščine, mislim, da bi slavni mestni zastop storil dobro delo, ko bi zavrgel predlog šolskega odseka in vsprejel ukaz slavne deželne vlade, s kojim ista ukazuje mestni občini ustanovitev enorazredne šole za vasi Gropada in Padrič. Ustanovitev te šole zahteva že humaniteta, ljubezen do bližnjega; potem pravičnost in celó korist občine same. Da je res tako, dokazal je spoštovani gospod drugi podpredsednik tega zbora, ko je bila tu v razpravi prošnja omenjenih dve vasi. Saj drugače tudi ni mogoče, ker sedanja šola v Trebičah zadošča le za otroke one vasi, Bazoviška pa ne zadošča niti za svoje lastne otroke; zbok česar mislim, da bi bilo najbolje, da bi se vsprejel in izvršil ukaz deželne vlade. Kajti, če tudi uložite utok proti temu ukazu, ne dosežete vendar družega, kakor da se ta nujna stvar zopet zavleče, mogoče za jedno celo leto ali pa še več. Konečno se pa vendar bode morala sezidati šola na primernem mestu za vasi Padrič in Gropada.

Potem, ko je prigovarjal Lu zzatto (Žid!) Nabergoju, češ, da mestni svet ima pravico do utoka in da se hoče te pravice tudi poslužiti, in da daljava ni jedini vzrok slabemu obiskovanju šol po okolici, dostavil je še Nabergoj, da ne samo v okolici, ampak tudi v mestu ni obiskovanje šol tako redno kakor bi bilo želeli. Okoličanom ni smeti šteti toliko v zlo slabega obiskovanja šole, ako celó v mestu ne zahaja v šolo več kakor 58% otrok. Jaz mislim — zaključil je govornik — da želimo mi vsi, da bi bile šole dobro obiskane, ker nevednost je najdražja stvar na svetu, izobrazba pa koristi posamičnim in občinam.

V predpustni dobi. Minola sobota je stavila res velike zahteve do našega poročevalca; bilo mu je iti na ples v Čitalnico, na plesni venček „Trž. podp. in bralnega društva“ in na vsakoletni ples veteranov.

V čitalnici zbran je bil cvet slovenskega razumnštva tržaškega. Troje moramo naglasiti v primerno označenje plesa v čitalnici: obilno udeležbo, krasne toalete in animirano zabavo. Sploh kaže letošnja predpustna doba, da se je v tem našem društvu letos izvršilo neko prerofenje in pomlajenje. Prejšnja okostonelost umaknila se je živahnijemu in gibčnijemu življenju. Mi, ki rodoljubnim zanimanjem zasledujemo razvoj socijalnega življenja med tržaškimi Slovani, pozdravljamo seveda velikim zadovoljstvom pomlajeno življenje v naši slovenski čitalnici. — Plesni venček „Trž. podp. in bralnega društva“ vršil se je v prijazni dvorani Malliyevi ob lepi udeležbi. Tudi to društvo se jako ugodno razvija v poslednji čas in v razmerju z razvojem društva pridobivajo na ugledu tudi njega veselice. — Ples veteranov se je vršil v gledališču Fenice. Ljudje, ki poznajo življenje v tem društvu od prvega začetka, nam zatrjajo, da se je tudi tu naselil nov duh. In tudi nam se dozdeva, da je sedanje vodstvo društva dobre volje. Mi želimo društvu napredka in procvita, ali vodstvu bi želeli, da je prešini poleg dobre tudi krepka volja v ta namen, da napravi tabularasa s predsodki iz dosedanjih dob ter da postavi društvo na svojo naravno podlago. Pri velikem plesu minole sobote bila je — da posežemo le nizko — dobra polovica naših ljudi, a onih laških „muster-patrijotov“, s kojimi se toli rado baha izvestno, plačano časninstvo, ni bilo nikjer! Ne, ti uzor-patrijotje hodijo morda v „casson“, na patrijotiške slavnosti pa ne. To so dejstva in v soglasju s temi dejstvi naj društveno vodstvo

uredi odnošaje pri društvu tako, da se bode čutil v njem domačega oni živelj, iz katerega bode društvu lahko prihajala obila podpora. Dajte popolno enakopravnost našemu življu, pokazite, da vsaj vi se nočete klanjati teoriji o inferijornih in superijornih plemenih, pokazite svoje uverjenje, da slovensko narodnjaštvo ni nikaka zapreka staroavstrijskemu čutstovanju: in videli bodeče čudeže pri svojem društvu. To spoštovanje do našega življa pa morate pokazati tako v vnanjem, kolikor notranjem življenju društva, kajti udeležba pri zadnjem plesu vas je morala poučiti, da slovenski jezik je vsaj toliko potreben v poslovanju društva, kakor italijanski. Vsi jednaki! To je res avstrijsko. Nadejamo se torej za bodočnost slovenskih vabil in dopisov.

Gledališče je bilo ukusno odičeno zastavami, emblemi in zelenjem. Pod odrom stali sti sohi z doprnsimi kipi Njiju Veličanstev, vmes piramida pušek in vse obrobjeno zelenjem. Ples so počastili načelniki civilnih in vojaških oblastnij. Prvim na čelu namestnik vitez Rinaldini, poslednjim generalni major Lovetto in kontre-admiral Minutillo. Po deputacijah so bila zastopana tudi slovenska društva: „Edinost“, „Sokol“ in „Del. podporno društvo“. Zadovoljstvom beležimo, da je bila zastopana tudi narodna noša okoličanska.

Minole nedelje je bil ples slovenskih trgovskih pomočnikov. O tej veselici spregovorimo nocoj.

Pevsko društvo „Nabrežina“ in „Bralno društvo“ v Nabrežini vabita na veselico, katera bode dne 9. februarja 1896. v dvorani gospoda Ignacija Tance-ta. Vspored: 1. Pozdrav predsednika. 2. I. Kocijančič: „Oblačku“, možki zbor s bariton in tenor solo. 3. S. Gregorčič: „Naš narodni dom“, deklamacija. 4. F. S. Vilhar: „Slovenac i Hrvat“, možki zbor. 5. Hr. Volarič: „Vzvečer“, možki oktet z bariton-solo. 6. „Loterist“, šaloigra v jednem dejanji. 7. * * „Popotnica“, možki zbor. 7. Ples. Mej točkami vsprejeda in pri plesu svira godba. Ustopnina: K besedi za osebo 20 nč. k plesu za gospode z jedno družico 1 glđ., posamezne ženske 50 nč. — sedež 20 nč. Udje pevškega in bralnega društva plačajo k besedi polovico. Začetek ob 6. zvečer. K obilni udeležbi vabi uljudno

ODBOR.

Poskušen umor in samomor. Poštni asistent Viktor Piccoli, službujoči v Trstu, ljubimkoval je dokaj časa s šiviljo Jakobino Bonin. Nekaj tednov sém pa se je parček večkrat prepiral in ljubezen se je nekoliko ohladila. Piccoli si je najel pred kakimi 14 dnevi sobo v ulici Valdirivo hšt. 17. Minolo soboto okolo 8. ure zvečer došel je z Boninov v to stanovanje. Kmalu zatem počila sta dva strela. Domačini s pomočjo stražarjev so ulomili vrata omenjenega stanovanja. Piccoli je povedal — čemer je pritrdila tudi Boninova — da sta hotela skupno umreti. Piccoli je ustrelil dvakrat iz revolverja na Boninovo. Prvi strel je ni zadel, drugi ji je prodrl desno roko. Nato je izpil Piccoli nekoliko strupa, katerega si je bil pripravil že poprej. Prihitevši zdravnik z zdravniške postaje dal je oba odvesti v bolnišnico. Rana Boninove ni nevarna. Piccolu ni nič hudoga. V bolnišnici je v oddelku jetnikov.

Kužne bolezni v Trstu. V tednu od 25. min. do 1. t. m. bilo je v tržaški občini prijavljenih 46 slučajev dávice (prejšnji teden bilo je prijavljenih 35 slučajev), 4 slučajji škrlatice, 1 sl. kôzic, 1 sl. ošpic in 2 sl. legárja. Umrlo je 7 otrok za dávico.

„Dedščina“ — pri tržaškem namestništvu. Mimolo soboto vsprejeli so v tržaško bolnišnico na opazovanje krojača Antona S. iz Brda pri Podgradu. Siromak si je ubil v glavo, da mora iti v Trst k ces. namestniku, ker mu mora isti izplačati kakih par sto tisoč forintov dedščine. Od koga izvira ta namišljena dedščina, tega svet menda nikdar ne izvé, kajti siromašni krojač niti sam ne bode znal ničesar o svojih stotisočakah, če ozdravi.

Vremensko prorokovanje. Stopili smo v mesec februar in že se je prijavil „prorok“ Mathieu de la Drôme, da pové v naprej, kakšno vreme bode v tem mesecu. Da se pa vrli Matevž večkrat zmoti, to nam je posebno sijajno pokazalo njegovo prorokovanje za minoli mesec januar. Evo torej njegovega „prorokovanja“ za februar. Kdor hoče istemu verovati, svobodno mu, kdor pa ne, istotako ne stori smrtne greha.

